

УДК 37.018.4

Палехова В.А., Коновалова Т.В.

Педагогічна практика студентів: перші враження

Протягом всіх трьох років свого існування наша Alma Mater неухильно поновлює сфери можливого самовиразу студентів, регулярно відкриває все нові обрії для їх творчості. Цей навчальний рік був першим у спробах студентів реалізувати себе в якості педагогів. Як це починалося та які перші враження?

Загальновизнано, що коли проблеми не вирішуються зверху, на державному рівні, вони самі пробивають собі шлях знизу, не зважаючи на численні перешкоди (що, в свою чергу, остаточно доводить їх актуальність). Такою нагальною потребою нашого часу слід вважати необхідність розповсюдження економічної освіти на середню школу. Цей напрямок перетворень повинен стати однією з гілок загальної реформи освіти. Зважаючи на це і відчуваючи необхідність серйозних змін, до адміністрації філії звернулося керівництво загальноосвітньої школи № 50 з проханням налагодити економічну освіту в 10 класі. Знайшовши вдячних слухачів в особі Клименка Л.П. і Верланова Ю.Ю. та їх всіляку підтримку, школа разом з кафедрою економіки та фінансів з жовтня розпочала експеримент. Визначальною особливістю цього експерименту стала робота студентів в ролі викладачів, що проводили практичні заняття з школярами. Зараз, в травні, можна підвести перші підсумки та оприлюднити деякі результати обговорення набутого досвіду.

По-перше, чи потрібна ця освіта школярам? Одноставна думка всіх студентів, що спробували себе на педагогічній ниві, – безумовно потрібна. Абсолютна більшість студентів (90%) вважають, що знання не бувають зайвими, а подібна освіта допоможе школярам зорієнтуватися в житті, сформувати й розширити свій світогляд. Не так багато часу відділяє сьогоднішніх друго- й третьокурсників від десятикласників, тож їх свідчення, що отримані таким чином знання допоможуть при виборі професії, слід вважати цілком авторитетними. 50% студентів наголошують, що цей досвід дозволить школярам свідомо зробити самостійний вибір, а не користуватися чулками й порадами друзів і батьків. Тому, цілком вірогідно, це захистить завтрашніх абітурієнтів від можливих подальших розчарувань.

Існуючий досвід переконливо свідчить, що слід якомога раніше, ще в школі, починати готувати майбутніх підприємців, які в сучасній ринковій економіці розглядаються, перш за все, як новатори,

рушійна сила економічного й соціального прогресу. Особливо це стосується країн, що переходять від командної економіки до ринкової. Прикладом, в Росії економічна теорія входить в обов'язковий шкільний компонент, і її вивчення починається ще в молодших класах. В Україні на цей час досягнення скромніші: надруковані кілька підручників для школярів, економічну теорію викладають в економічних та юридичних ліцеях, факультативно в окремих школах, залучаючи, як правило, вчителів географії.

По-друге, чи потрібна подібна педагогічна практика самим студентам? З аналогічною одноставністю студенти, що витримали атаки допитливих, прискіпливих, не завжди доброзичливих школярів, відповіли позитивно. В першу чергу, цей досвід дає змогу як слід розібратися в засвоєному вже (як здавалося) матеріалі – десь заглиблюючись, десь ліквідуючи білі плями. Загальновідомо, що прослухування лекцій та читання підручників дають дуже невисокий середній відсоток засвоєння (5–10%). Цей відсоток зростає з переходом до більш активних форм роботи – в дискусійній групі він вже 50, але найвищий рівень засвоєння (90%) можливий лише за умови навчання інших (застосування вивченого) [1]. Резонансність подібної статистики цілком підтверджує результат опитування студентів-педагогів.

Для студентів процес викладання – це удосконалення власних здібностей. Перетворення з студента на викладача сприяє розвитку якостей психолога (підкреслили 42% студентів), оратора (16%), організатора (планування часу, координація робіт, вміння “тримати” аудиторію – 37%), педагога (вміння передавати знання, ставити задачі, спрямовувати на їх виконання – 37%), аналітика (перевіряти завдання, оцінювати роботу інших, підводити підсумки роботи – 30%). Звичайно, не всі студенти, що пройшли педагогічну практику, оберуть саме цей шлях у житті, але якості та вміння, що виховуються завдяки набутому досвіду (крім вищенаведених – вміння спілкуватися, швидко й гнучко реагувати на несподівані ситуації, нарешті, просто бути лідером), конче потрібні менеджерам будь-якого рівня та взагалі фахівцям для майбутньої кар'єри. До речі, в американських університетах програми магістра економіки обов'язково передбачають викладацьку діяльність студента протягом як мінімум двох семестрів [2].

Але крім безсумнівної нагоди й можливості самовдосконалення, перебування студентів у ролі викладачів змінює їх ставлення до власних викладачів (хочеться вірити, що на краще) – 16%.

По-третє, враховуючи досвід цього навчального року, що потрібно змінити в найближчому майбутньому – у вересні, коли аудиторія школярів збільшиться вдвічі (10 і 11 класи)? Виходячи з побажань самих студентів, за підсумками їх роботи й

оцінками школярів, буде сформований постійний штат. Розшириться сфера діяльності студентів: вони готуватимуть нові курси для 11 класу, розроблятимуть матеріали для практичних занять, ділових ігор, намагаються максимально наблизити їх до кращого сприйняття учнями й потреб часу.

Тож втомлено зітхаючи по закінченню навчального року, пересвідчуємося, що цей педагогічний досвід був корисним для всіх. Студенти відкрили школярам новий світ, у відповідь отримали чи не більше, ніж дали самі—почуття впевненості у власних силах і досвід, якого так бракує молоді. А університетські викладачі несподівано для себе з радістю відкрили, що вже сьогодні є чому повчитися у своїх учнів.

Література

1. За даними Національної лабораторії тренінгу (США). Цит. По "Современные методы тренинга" // Проект по програмне TASIC. — К., 1996.
2. Марков А. Как учат экономистов в США // Російський економічний журнал. —1996. — С. 105